

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра раціонального природокористування та охорони
навколишнього середовища

ЗАТВЕРДЖЕНО
протокол засідання кафедри
«31» серпня 2023 року № 1

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОКЗП 1.1.4. БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

(шифр і назва навчальної дисципліни).

Освітньо-професійна програма **«Публічне управління та адміністрування»**
(назва)

спеціальність **281 Публічне управління та адміністрування**
(шифр і назва спеціальності)

факультет **економіко-правовий**
(назва факультету)

Робоча програма «Безпека життєдіяльності» для здобувачів вищої освіти за ОПП «Публічне управління та адміністрування» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Розробники:

Іванова В.В., к.е.н., доцент кафедри раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища МДУ

Мітюшкіна Х.С., к.е.н., доцент кафедри раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища МДУ

Петрик І.В., PhD, старший викладач кафедри раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища МДУ

© Іванова В.В.,
Мітюшкіна Х.С.,
Петрик І.В. 2023 рік
© МДУ, 2023 рік

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування	Нормативна (навчальна дисципліна циклу загальної підготовки)	
	ОПП Публічне управління та адміністрування		
Модулів – 3	Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – глосарій		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Рівень вищої освіти: <i>перший (бакалаврський)</i>	Лекції	
		18 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		12 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	78 год.
		Індивідуальні завдання: глосарій	
		Вид контролю: диференційований залік	

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми здобуття освіти: – 33 % / 67 %

для заочної форми здобуття освіти: – 13 % / 87 %

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни: набуття здобувачем компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку; формування у студентів здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту, з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу; надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

Завдання дисципліни: опанувати знання, вміння та навички вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпеченням гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятного ризику; засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування НС, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків; набуття студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» займає провідне місце у структурно-логічній схемі підготовки фахівця за ОПП «Публічне управління та адміністрування», оскільки дозволяє випускнику вирішувати професійні завдання з урахуванням ризику виникнення внутрішніх і зовнішніх небезпек, що спричиняють надзвичайні ситуації та їхніх негативних наслідків.

Компетентності та результати навчання:

Навчальна дисципліна спрямована на опанування наступних компетентностей:

Інтегральні:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні:

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

Навички міжособистісної взаємодії

Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

Результати навчання:

Уміти організовувати та брати участь у волонтерських/культурноосвітніх/спортивних проєктах, спрямованих на формування здорового способу життя / активної громадянської позиції.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ. БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності. Ризик як кількісна оцінка небезпек.

Головні визначення – безпека, загроза, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик. Безпека людини, суспільства, національна безпека. Аксиоми безпеки життєдіяльності. Методологічні основи безпеки життєдіяльності. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек. Види небезпек. Класифікація НС за причинами походження, територіального поширення і обсягів заподіяних або очікуваних збитків.

Література:

1. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Білик Р.М. Охорона праці в галузі: навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2019. 332 с.
2. Вахонєва Т.М. Основи охорони праці в Україні: навчальний посібник. КНТ: Основа, Дакор, 2019. 508 с.
3. Грибан В.Г., Негодченко О.В. Охорона праці: навчальний посібник. 2-ге видання. Центр навчальної літератури, 2019. 280 с.
4. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник. 2-ге видання. Центр навчальної літератури, 2020. 448 с.
5. Ізгородін В.А. Охорона праці на підприємстві: практичний посібник. Форт, 2019. 457 с.

Тема 2. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.

Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки та навколишнє середовище. Небезпечні метеорологічні явища. Небезпечні гідрологічні процеси і явища. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та наслідки.

Пожежі у природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа). Вражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки. Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів. Епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб. Інфекційні захворювання тварин і рослин.

Література:

1. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Білик Р.М. Охорона праці в галузі: навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2019. 332 с.
2. Вахонєва Т.М. Основи охорони праці в Україні: навчальний посібник. КНТ: Основа, Дакор, 2019. 508 с.
3. Грибан В.Г., Негодченко О.В. Охорона праці: навчальний посібник. 2-ге видання. Центр навчальної літератури, 2019. 280 с.

4. Запорожець О.І., Михайлюк В.О. та ін. Цивільний захист: навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2020. 264 с.
5. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2019. 158 с.

Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.

Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу. Класифікація техногенних небезпек. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Гідродинамічні об'єкти і їхнє призначення. Причини виникнення гідродинамічних небезпек (аварій). Небезпечні для людини фактори пожежі. Основи забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ, організацій. Радіаційно небезпечні об'єкти. Чорнобильська катастрофа: події, факти, цифри. Режими захисту населення. Захист приміщень від проникнення радіоактивних речовин. Характеристика класів небезпеки згідно із ступенем їхньої дії на організм людини. Типологія аварій на хімічно-небезпечних об'єктах. Організація дозиметричного й хімічного контролю.

Література:

1. Грибан В.Г., Негодченко О.В. Охорона праці: навчальний посібник. 2-ге видання. Центр навчальної літератури, 2019. 280 с.
2. Тропіна А.О., Малишев В.В. та ін. Охорона праці: навчальний посібник. Університет «Україна», 2019. 135 с.
3. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2019. 158 с.
4. The Joint Commission/NFPA® Life Safety Book for Health Care Organizations... 2nd Edition/Release Date: October 2018. 512 pages.

Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Поведінкові реакції населення у НС.

Глобальні проблеми людства. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Зростання злочинності як фактор небезпеки. Види злочинних посягань на людину. Поводження людини в натовпі. Тероризм. Види тероризму. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Захисні властивості людського організму.

Література:

1. Вахонєва Т.М. Основи охорони праці в Україні: навчальний посібник. КНТ: Основа, Дакор, 2019. 508 с.
2. Грибан В.Г., Негодченко О.В. Охорона праці: навчальний посібник. 2-ге видання. Центр навчальної літератури, 2019. 280 с.
3. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник. 2-ге видання. Центр навчальної літератури, 2020. 448 с.
4. Халмурадов Б.Д., Волянський П.Б. Медицина надзвичайних ситуацій: навчальний посібник. ЦУЛ, 2019. 208 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЗАГАЛЬНА ПІДГОТОВКА ТА ПРОФІЛЬНА ПІДГОТОВКА З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Тема 5. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити НС.

НС, причини виникнення та складові системи їх моніторингу. Фактори ураження техногенних НС. Характеристика потенційно небезпечних об'єктів на території України. Моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій. Урядова інформаційно-аналітична система з НС, збирання, оброблення, передавання та збереження моніторингової інформації. Ідентифікація та паспортизація об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки.

Література:

1. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник. 2-ге видання. Центр навчальної літератури, 2020. 448 с.
2. Грибан В.Г., Негодченко О.В. Охорона праці: навчальний посібник. 2-ге видання. Центр навчальної літератури, 2019. 280 с.
3. Тропіна А.О., Малишев В.В. та ін. Охорона праці: навчальний посібник. Університет «Україна», 2019. 135 с.

Тема 6. Планування з питань цивільного захисту. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження.

Загальні принципи превентивного та оперативного (аварійного) планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів НС. Вимоги до складу, змісту та форми плануючої документації. Заходи щодо запобігання та мінімізації наслідків НС. Особливості планування дій персоналу щодо локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій на ПНО та пом'якшення їхніх наслідків.

Протирадіаційний, протихімічний та біологічний захист населення. Прилади радіаційної, хімічної розвідки та дозиметричного контролю.

Література:

1. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник. 2-ге видання. Центр навчальної літератури, 2020. 448 с.
2. Запорожець О.І., Михайлюк О.В. та ін. Цивільний захист: навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2019. 264 с.
3. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2019. 158 с.
4. Халмурадов Б.Д., Волянський П.Б. Медицина надзвичайних ситуацій: навчальний посібник. ЦУЛ, 2019. 208 с.

Тема 7. Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту.

Основні заходи і засоби захисту населення і територій. Оповіщення та інформування населення. Укриття населення в захисних спорудах. Евакуаційні заходи. Інженерний, радіаційний, хімічний, медичний захист, біологічний захист. Індивідуальні засоби захисту.

Література:

1. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Білик Р.М. Охорона праці в галузі: навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2019. 332 с.
2. Вахонєва Т.М. Основи охорони праці в Україні: навчальний посібник. КНТ: Основа, Дакор, 2019. 508 с.
3. Грибан В.Г., Негодченко О.В. Охорона праці: навчальний посібник. 2-ге видання. Центр навчальної літератури, 2019. 280 с.
4. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник. 2-ге видання. Центр навчальної літератури, 2020. 448 с.
5. Изгородін В.А. Охорона праці на підприємстві: практичний посібник. Форт, 2019. 457 с.

6. Льовкін О.А., Перцов В.І. Екстрена та невідкладна медична допомога: навчальний посібник. Магнолія, 2022. 212 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ. ОСНОВИ ВИРОБНИЧОЇ БЕЗПЕКИ.

Тема 8. Правові та організаційні основи охорони праці.

Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Гарантії прав працівників на охорону праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці. Стандарти в галузі охорони праці. Міждержавні стандарти. Національні стандарти України з охорони праці. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП). Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці. Фінансування охорони праці. Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (із змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України від 23 липня 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 20.06.2023р.)
2. Кодекс законів про працю України: Кодекс України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення 30.07.2023р.)
3. Кодекс цивільного захисту України : Кодекс України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 року № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення 21.07.2023р.)

Тема 9. Організація охорони праці на підприємстві. Навчання з питань охорони праці.

Служба охорони праці підприємства. Основні завдання, функції служби охорони праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці. Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії. Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи. Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників. Інструктажі з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів. Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації.

Література:

1. Грибан В.Г., Негодченко О.В. Охорона праці: навчальний посібник. 2-ге видання. Центр навчальної літератури, 2019. 280 с.
2. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник. 2-ге видання. Центр навчальної літератури, 2020. 448 с.
3. Тропіна А.О., Малишев В.В. та ін. Охорона праці: навчальний посібник. Університет «Україна», 2019. 135 с.
4. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2019. 158 с.

Тема 10. Профілактика травматизму та професійних захворювань.

Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру, їх основні причини. Мета та завдання профілактики нещасних випадків, професійних захворювань (отруєнь) на виробництві. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.

Література:

1. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24 лютого 1994 року № 4004-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text> (дата звернення 20.06.2023р.)
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23 вересня 1999 р. № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
3. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. № 15/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
4. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06 квітня 2000 року № 1645-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text> (дата звернення 15.06.2023р.)

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		Л	П	лаб	інд	с.р.		Л	П	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ. БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ														
Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності. Ризик як кількісна оцінка небезпек.	5	1	1			3	7,5	1	0,5					6
Тема 2. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	5	1	1			3	7,5	1	0,5					6
Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.	6	2	2			2	7,5	1	0,5					6
Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Поведінкові реакції населення у НС.	6	2	2			2	7,5	1	0,5					6
Разом за змістовим модулем 1	22	6	6	0	0	10	30	4	2	0	0	0	0	24
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЗАГАЛЬНА ПІДГОТОВКА ТА ПРОФІЛЬНА ПІДГОТОВКА З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ														
Тема 5. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити НС	6	2	1			3	7,5	1	0,5					6
Тема 6. Планування з питань цивільного захисту. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження	7	2	1			4	6,75	0,5	0,25					6
Тема 7. Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту.	6	2	1			3	6,75	0,5	0,25					6
Разом за змістовим модулем 2	19	6	3	0	0	10	21	2	1	0	0	0	0	18

**ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3.
ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ.
ОСНОВИ ВИРОБНИЧОЇ БЕЗПЕКИ**

Тема 8. Правові та організаційні основи охорони праці.	7	2	1			4	8,5	1	0,5			7
Тема 9. Навчання з питань охорони праці Організація охорони праці на підприємстві	6	2	1			3	7,75	0,5	0,25			7
Тема 10. Профілактика травматизму та професійних захворювань	6	2	1			3	7,75	0,5	0,25			7
Разом за змістовим модулем 3	19	6	3	0	0	10	24	2	1	0	0	21
ІНДЗ – глосарій	15				15		15				15	
Усього годин	90	18	12	0		60	90	8	4	0		78

4. ПЕРЕЛІК ТЕМ І ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми та стислий зміст роботи	Мета роботи	Кількість годин		Результат навчання (РН) за ОП
			Денна	Заочна	
Змістовий модуль 1					
1	Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	Поглиблення знань про природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	2	1	РН-7
<p style="text-align: center;">Питання до розгляду:</p> <p>Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки та навколишнє середовище. Небезпечні метеорологічні явища. Небезпечні гідрологічні процеси і явища. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та наслідки. Пожежі у природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа). Вражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки. Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів. Епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб. Інфекційні захворювання тварин і рослин.</p>					
2	Техногенні небезпеки та їхні наслідки.	Поглиблення знань про техногенні небезпеки та їхні наслідки.	2	0,5	РН-7
<p style="text-align: center;">Питання до розгляду:</p> <p>Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу. Класифікація техногенних небезпек. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Гідродинамічні об'єкти і їхнє призначення. Причини виникнення гідродинамічних небезпек (аварій). Небезпечні для людини фактори пожежі. Основи забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ, організацій. Радіаційно небезпечні об'єкти. Чорнобильська катастрофа: події, факти, цифри.</p> <p>Режими захисту населення. Захист приміщень від проникнення радіоактивних речовин. Характеристика класів безпеки згідно із ступенем їхньої дії на організм людини. Типологія аварій на хімічно-небезпечних об'єктах. Організація дозиметричного й хімічного контролю.</p>					
3	Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Поведінкові реакції населення у НС.	Поглиблення знань про соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Поведінкові реакції населення у НС.	2	0,5	РН-7
<p style="text-align: center;">Питання до розгляду:</p> <p>Глобальні проблеми людства. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Зростання злочинності як фактор безпеки. Види злочинних посягань на людину. Поводження людини в натовпі. Тероризм. Види тероризму. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Захисні властивості людського організму.</p>					

Змістовий модуль 2					
4	Моніторинг небезпек, що можуть спричинити НС	Поглиблення знань про моніторинг небезпек, що можуть спричинити НС	2	0,5	PH-7
<p>Питання до розгляду:</p> <p>НС, причини виникнення та складові системи їх моніторингу. Фактори ураження техногенних НС. Характеристика потенційно небезпечних об'єктів на території України. Моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій. Урядова інформаційно-аналітична система з НС, збирання, оброблення, передавання та збереження моніторингової інформації. Ідентифікація та паспортизація об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки.</p>					
5	Планування з питань цивільного захисту. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження	Поглиблення знань про планування з питань цивільного захисту. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження	1	0,5	PH-7
<p>Питання до розгляду:</p> <p>Загальні принципи превентивного та оперативного (аварійного) планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів НС. Вимоги до складу, змісту та форми плануючої документації. Заходи щодо запобігання та мінімізації наслідків НС. Особливості планування дій персоналу щодо локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій на ПНО та пом'якшення їхніх наслідків. Протирадіаційний, протихімічний та біологічний захист населення. Прилади радіаційної, хімічної розвідки та дозиметричного контролю.</p>					
Змістовий модуль 3					
6	Навчання з питань охорони праці. Організація охорони праці на підприємстві	Поглиблення знань про навчання з питань охорони праці. Організація охорони праці на підприємстві	1	0,5	PH-7
<p>Питання до розгляду:</p> <p>Служба охорони праці підприємства. Основні завдання, функції служби охорони праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці. Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії. Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи. Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників. Інструктажі з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів. Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації.</p>					
7	Профілактика травматизму та професійних захворювань	Поглиблення знань про профілактика травматизму та професійних захворювань	2	0,5	PH-7
<p>Питання до розгляду:</p> <p>Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру, їх основні причини. Мета та завдання профілактики нещасних випадків, професійних захворювань (отруень) на виробництві. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.</p>					

5. Перелік і зміст лабораторних занять – не передбачено навчальним планом.

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу	18
2	Підготовка до семінарських занять	12
3	Підготовка та виконання індивідуальних завдань	15
4	Підготовка до диференційованого заліку	15
	Разом:	60

Самостійна робота студента передбачає необхідність самостійного опанування студентами основними теоретичними положеннями, категоріями, термінами, що використовуються даною навчальною дисципліною, а також опрацювання аудиторного матеріалу, роботу з базовими літературними джерелами, створення опорного конспекту теоретичного матеріалу, підготовку до практичних занять, до поточного та підсумкового контролю знань.

Опрацьовуючи самостійно матеріал студентам бажано використовувати джерела, що запропоновані в загальному списку рекомендованих джерел.

Формами контролю виконання студентами самостійної роботи є усне або письмове опитування та перевірка правильності виконання навчальних завдань під час індивідуально-консультаційної роботи викладача.

Метою самостійного вивчення дисципліни є засвоєння студентами навчального матеріалу по окремих темах дисципліни, які виносяться на ці заняття.

Самостійне опрацювання курсів передбачає:

1. вивчення окремих питань тем тематичного плану. При вивченні їх необхідно звертати увагу на рекомендовані сучасні літературні джерела та проводити пошук в мережі Інтернет;
2. підготовку до практичних (семінарських) аудиторних робіт, виконання домашніх практичних робіт;
3. виконання практичних робіт з оцінки рівня небезпечних явищ у побутовій і трудовій діяльності.
4. зіставлення схематичної структура ЄСЦЗ.
5. виконання індивідуального завдання.

7. Індивідуальна робота

ІНДЗ. Скласти глосарій.

Індивідуальна робота покликана сформувати практичні навички роботи студентів зі спеціальною літературою та нормативно-правовими актами, орієнтувати їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань та поглиблене вивчення теоретичних і практичних проблем дисципліни «Безпека життєдіяльності» з метою підвищення якості професійної підготовки.

При укладанні глосарію необхідно: використовуючи спеціальну літературу, нормативно-правову базу та інші інформаційні джерела з'ясувати значення запропонованих термінів та записати значення кожного терміну; розібратися у сутності кожного поняття

(категорії); підготуватися до дискусії в аудиторії щодо розуміння вивченого матеріалу; обґрунтувати кожен термін, поняття (категорію) у випадку наявності декількох тлумачень.

Глосарій має містити титульний лист та теоретичну (текстову) складову. Теоретична складова: перелік термінів, ключових понять (категорій) з визначенням їх сутності (в алфавітному порядку). При оцінюванні роботи враховується чітка за змістом інформація наведених термінів, акуратність.

Перелік основних термінів, які необхідно додати до глосарію та розкрити їх зміст.

А: антитіло, антропометрія, асфіксія, атрибути, афект.

Б: бактерія, безпека, безпека життєдіяльності, безпека людини, безпека систем, безумовні рефлекси, біологічні ритми, біомеханіка, біота (життя), буревій.

В: вакцина, вивих, виробниче середовище, вібрація, відмороження, відповідальність, відчуття, війна, вік, ВІЛ, вісцеральний аналізатор, ВООЗ, вражаючий фактор.

Г: гармонія, ген, генетичний код, геохімічні процеси, гіпотеза, гістологія, глікоген, гомеостаз, гормони, граничнодопустима концентрація (ГДК), грибки.

Д: демографічний вибух, деструкція, деформація, джерело небезпеки, дисгармонія, дисиміляція (катаболізм), дискретність, дистрофія, діяльність, ДНК, довкілля.

Е: евакуація, ейфорія, еквівалентна доза, експозиційна доза, електроофтальмія, електрика, електричний струм, електричний удар, електричні знаки (мітки), електроліз, електролітична дисоціація, електромагнітне поле, електротравма, емерджентність, емоції, епідемія, епізоотія, епілепсія, епіфітотія, ергономіка, ерготична система, етнос.

Є: єдина державна система запобігання НС і реагування на них.

Ж: життєдіяльність, життєве середовище, життя.

З: загальна електротравма (електричний удар), закон, здібності, здоров'я, землетрус, зона небезпеки, зсув.

І: ієрархія, ізотопи, імунізація, імунітет, імунодепресанти, інкубаційний період, інстинктивна поведінка, інтуїція, інфразвук, інфрачервоне випромінювання, іонізуюча спроможність випромінювання, іонізуюче випромінювання, ірраціональне.

Й: ймовірність небезпеки.

К: Канцерогенні речовини (канцерогени), катастрофа, кваліфікаційна картка надзвичайної ситуації, клас надзвичайної ситуації, клінічна смерть, компенсація, компоненти життєвого середовища, комунікація, комфорт, конфлікт, концепція прийнятного ризику, корпускулярне іонізуюче випромінювання, креаціонізм, кровотеча.

Л: лабільність, локальний, людина.

М: матеріально-культурне середовище, металізація шкіри, мислення, мікроелементи, місцева електротравма, мораль (моральність), мотивація, МСК, мутагенні речовини, мутагенні фактори, мутагени, мутація.

Н: надзвичайна ситуація, надзвичайний стан, наркотик, настрій, наукова гіпотеза, небезпека, небезпечна ситуація, небезпечне природне явище, небезпечний фактор, непритомність, нервова система, ноосфера, нуклеїнові кислоти (ДНК, РНК).

О: обмін речовин, онтогенез, опік, опромінення, організм людини, особистість, отруєння.

П: пам'ять, памороки, пандемія, паразитарні захворювання, патогенні мікроорганізми, патогенність, перегрівання, перелом, переохолодження, побутове середовище, поведінка за навичками, повінь, подразнюючі речовини, пожежа, попередній аналіз небезпек, поріг болісного відчуття, поріг чутності, почуття, пошкодження м'яких тканин тіла, праця, природа, природне середовище, проникаюча спроможність випромінювань, професіографічна оцінка, психіка, психічний стан, психічні процеси, психомоторні здібності, психічні властивості, психомоторні здібності, психофармакологія.

Р: радіонукліди, радіопротектори, регенерація, режим функціонування ЄДСЗР, ремісія, рецидив, ризик, риси, рівень надзвичайної ситуації, рівень системи «людина-життєве середовище», РНК, рятувальні та інші невідкладні роботи.

С: свідоме поведінка, сель, сенсiбiлiзатори, серйознiсть безпеки, синдром, система, система «людина-життєве середовище», системний аналіз, системно-структурний підхід, системотехніка, СНІД, СОЗ, соціальна спільнота, соціальне середовище, соціальні хвороби, соціальні хвороби, соціально-політичне середовище, соціум, сприйняття, сталий людський розвиток, стать, стихійні лиха, стрес, суспільство.

Т: темперамент, температурно-сенсорна система, терор, тероризм, терорист, терористична акція, техногенне середовище (матеріально-культурно середовище, техносфера), токсичні речовини, токсичність, травма, трансформація.

У: увага, ультразвук, умовні рефлекси, управління ризиком, утоплення.

Ф: фізіологія, фотосинтез, фотохімія.

Х: характер, хромосома, хромосфера, хромосферні спалахи.

Ц: цунамі.

Ш: шкідливий фактор, шок, штучне дихання, шум.

Я: якісний аналіз небезпек, якість.

8. Методи навчання

Словесні (лекція, семінари, бесіда); наочні – (ілюстрація, презентація, демонстрація), практичні (збір інформації, графічно-схематичне зображення інформації).

Основними видами занять, які проводяться під керівництвом викладача, є лекції та практичні (семінарські) роботи і самостійна робота.

На лекціях розглядаються загальні теоретичні положення дисципліни. Під час проведення лекцій використовуються наочні матеріали (прилади, протигази та ін.), мультимедійні засоби для інтерактивної демонстрації прикладів та графічного матеріалу. До деяких лекцій студентам додається презентація основних положень.

При виконанні практичних (семінарських) робіт зміцнюються знання за темами отриманого лекційного матеріалу та самостійно вивчених питань.

При самостійній роботі студенти набувають навички самостійного освоєння питань з дисципліни та виконують індивідуальне завдання.

9. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути: поточне опитування під час аудиторної роботи; поточне тестування; наскрізні та командні проекти; аналітичні звіти, реферати; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; презентації та виступи на наукових заходах; перевірка та оцінювання самостійної роботи студента (доповіді, реферати, індивідуальні проекти); інші види індивідуальних та групових завдань.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання після вивчення навчальної дисципліни у формі диференційованого заліку – тестування з автоматизованим контролем знань на Навчальному порталі МДУ.

Перелік питань до підсумкового контролю

1. Дайте визначення небезпечних і шкідливих факторів антропогенного походження.
2. Дайте визначення поняття ризику виникнення безпеки для людини.
3. Наведіть класифікацію природних небезпек.
4. Наведіть небезпеки сучасного середовища існування людини.
5. Наведіть номенклатуру і класифікацію небезпек.
6. Наведіть правила поведінки і дії населення при деяких стихійних лихах.
7. Наведіть природні небезпеки, характерні для України.
8. Наведіть соціальні та політичні небезпеки для людини у середовищі її мешкання.
9. Надайте загальну характеристику аналізаторів людини (функції, призначення).
10. Обґрунтуйте концепцію допустимого ризику.
11. Обґрунтуйте системний аналіз безпеки людини у середовищі її життєдіяльності.

12. Охарактеризуйте атмосферні природні небезпеки.
13. Охарактеризуйте біологічне забруднення довкілля.
14. Охарактеризуйте вібраційну чутливість людини.
15. Охарактеризуйте гідросферні природні небезпеки.
16. Охарактеризуйте енергетичне забруднення довкілля.
17. Охарактеризуйте зоровий аналізатор людини (будову, функції, причини погіршення роботи).
18. Охарактеризуйте нюховий аналізатор людини (будову, функції, причини погіршення роботи).
19. Охарактеризуйте слуховий аналізатор людини (будова, функція, причини погіршення роботи).
20. Охарактеризуйте смаковий аналізатор людини (будову, функції, причини погіршення роботи).
21. Охарактеризуйте шкіряний аналізатор (будову, функції, причини погіршення роботи).
22. Перелічіть небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі.
23. Поясніть і охарактеризуйте космічні природні небезпеки.
24. Поясніть, в чому полягає хімічне забруднення довкілля.
25. Поясніть, у чому полягає біологічне забруднення довкілля.
26. Поясніть, у чому полягає взаємодія людини з середовищем проживання, аксіома про потенційну небезпеку процесу взаємодії.
27. Поясніть, у чому полягає вплив небезпечних і шкідливих факторів антропогенного походження на організм людини.
28. Поясніть, у чому полягає фізичне забруднення довкілля.
29. Поясніть, у чому полягають літосферні природні небезпеки.
30. Охорона праці як соціально-економічний чинник і галузь науки.
31. Основні поняття у галузі охорони праці.
32. Основні розділи дисципліни «Основи охорони праці» та її зв'язок з іншими дисциплінами.
33. Основні законодавчі акти про охорону праці.
34. Основні положення Закону України «Про охорону праці».
35. Основні положення Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».
36. Види та строки навчання та перевірки знань робітників з питань охорони праці.
37. Основні види інструктажів з питань охорони праці, їх призначення та періодичність.
38. Розслідування та облік нещасних випадків. Спеціальне розслідування нещасних випадків.
39. Розслідування та облік випадків виявлення хронічних професійних захворювань і отруень.
40. Розслідування та облік аварій.
41. Гігієна праці та виробнича санітарія.
42. Вентиляція виробничих приміщень. Призначення та класифікація систем вентиляції.
43. Мікроклімат виробничих приміщень. Вплив параметрів мікроклімату на організм людини.
44. Основні світлотехнічні поняття та одиниці.
45. Види виробничого освітлення.
46. Фізичні характеристики шуму. Нормування шуму та вимірювання його рівнів. Вплив шуму на організм людини. Основні принципи захисту від шкідливого впливу шуму на організм людини.
47. Інфразвук та ультразвук, його джерела та принципи нормування. Вплив на організм людини.

48. Основні параметри та види вібрації. Нормування вібрації та вимірювання її рівнів. Вплив вібрації на організм людини.

49. Види та властивості іонізуючих випромінювань. Вплив іонізуючого випромінювання на організм людини. Нормування іонізуючого випромінювання. Заходи і засоби захисту від іонізуючого випромінювання.

50. Електромагнітні випромінювання, що пов'язані з експлуатацією комп'ютерної техніки (рентгенівське, оптичне та радіочастотного діапазону). Їх вплив на організм людини.

51. Електробезпека. Електротравматизм та дія електричного струму на організм людини. Фактори, що спливають на наслідки ураження людини електричним струмом. Основні види електричних травм.

52. Надання медичної допомоги при ураженні людини електричним струмом.

53. Пожежна безпека. Основні причини пожеж. Небезпечні та шкідливі чинники, що пов'язані з пожежами.

54. Основи теорії горіння та різновиди горіння. Необхідні умови для виникнення горіння.

55. Показники пожежовибуху небезпечності.

56. Категорія приміщень за вибухо- та пожежо небезпечністю.

57. Установки та засоби гасіння пожеж.

58. Організація пожежної безпеки.

Зразки тестового завдання на платформі Moodle.

The screenshot shows a Moodle test page. At the top, the user is logged in as 'Ірина Петрик'. The page title is 'Безпека життєдіяльності / 2023-2024'. Below the title is a breadcrumb trail: 'На головну / Мої курси / Обов'язкові дисципліни циклу загальної підготовки / 2023-2024 навчальний рік / Безпека життєдіяльності / 2023-2024 / Загальне / Тест / Перегляд'. On the left, there is a navigation menu with options like 'На головну', 'Інформаційна сторінка', 'Сторінки сайту', 'Мої курси', and 'Обов'язкові дисципліни циклу загальної підготовки / 2023-2024 навчальний рік / Безпека життєдіяльності / 2023-2024'. The main content area shows a question: 'Що є нехарактерним для визначення категорії життя?' with five multiple-choice options: a. одна із форм існування матерії, b. можливість пристосування до середовища, c. наявність системи дихання, d. здатність до розмноження, e. реакція на подразнення. The question is worth 2.00 points. There are buttons for 'Перейти до...', 'Завершити спробу...', and 'Розпочати нову спробу...'.

MMDU Українська (uk) Ірина Петрик

Безпека життєдіяльності / 2023-2024

На головну / Мої курси / Обов'язкові дисципліни циклу загальної підготовки / 2023-2024 навчальний рік / Безпека життєдіяльності / 2023-2024 / Загальне / Тест / Перегляд

Перехід по тесту

1 2

Завершити спробу...

Розпочати нову спробу

Питання 2

Відповіді ще не було

Макс. оцінка до 2,00

Відмітити питання

Редагувати питання

Біль, який вказує на наявність та локалізацію захворювання, називається:

Виберіть одну відповідь:

а. Патологічним

б. Вісцеральним

в. Соматичним

г. Локальним

е. Симптоматичним

Попередня сторінка

Перейти до...

Новини

Завершити спробу...

Навчальний портал МДУ jvachat

10. Критерії оцінювання

Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на аудиторних заняттях (2-3);
- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття (2-3);
- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань (1-5);
- написання індивідуально проєкту (max 20);
- участь у наукових, науково-практичних конференціях, олімпіадах (5);
- підготовка наукової доповіді (тез) на конференцію (10);
- підготовка наукової роботи на конкурс (max 15);
- результати підсумкового тестування (max 50).

Оцінювання знань студентів з навчальної дисципліни здійснюється на основі результатів поточного усного опитування, виконання практичних (семінарських) робіт, самостійної роботи, виконання індивідуального завдання (глосарію), підсумкового контролю (МКР).

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Вид роботи	Кількість годин		Обсяг кредитів		Кількість балів	
	Форма навчання		Форма навчання		Форма навчання	
	денна	заочна	денна	заочна	денна	заочна
Змістовий модуль 1						
Семінарське заняття 1.	2	1	0,07	0,03	2	2
Семінарське заняття 2.	1	0,5	0,03	0,02	2	2
Семінарське заняття 3.	1	0,5	0,03	0,02	2	2
МКР 1	1	1	0,03	0,03	7	7

Змістовний модуль 2						
Семінарське заняття 4.	2	0,5	0,07	0,02	2	2
Семінарське заняття 5.	2	0,5	0,07	0,02	2	2
МКР 2	1	1	0,03	0,03	7	7
Змістовний модуль 3						
Семінарське заняття 6.	2	0,5	0,07	0,02	2	2
Семінарське заняття 7.	2	0,5	0,07	0,02	2	2
МКР 3	1	1	0,03	0,03	7	7
ІНДЗ	16	20	0,53	0,67	15	15
Підсумок	31	27	1,03	0,90	50	50

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Технічні засоби навчання: ноутбук, мультимедіа-проектор, ОС Windows, пакет Microsoft Office, ресурси Moodle, Google Meet, Zoom.

13. Рекомендовані джерела інформації

Обов'язкова література

1. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Білик Р.М. Охорона праці в галузі: навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2019. 332 с.
2. Вахонєва Т.М. Основи охорони праці в Україні: навчальний посібник. КНТ: Основа, Дакор, 2019. 508 с.
3. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник. 2-ге видання. Центр навчальної літератури, 2020. 448 с.
4. Запорожець О.І., Михайлюк В.О. та ін. Цивільний захист: навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2020. 264 с.
5. Льовкін О.А., Перцов В.І. Екстрена та невідкладна медична допомога: навчальний посібник. Магнолія, 2022. 212 с.

6. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2019. 158 с.
7. The Joint Commission/NFPA® Life Safety Book for Health Care Organizations... 2nd Edition/Release Date: October 2018. 512 pages.

Додаткова література

1. Грибан В.Г., Негодченко О.В. Охорона праці: навчальний посібник. 2-ге видання. Центр навчальної літератури, 2019. 280 с.
2. Изгородін В.А. Охорона праці на підприємстві: практичний посібник. Форт, 2019. 457 с.
3. Тропіна А.О., Малишев В.В. та ін. Охорона праці: навчальний посібник. Університет «Україна», 2019. 135 с.
4. Халмурадов Б.Д., Волянський П.Б. Медицина надзвичайних ситуацій: навчальний посібник. ЦУЛ, 2019. 208 с.

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (із змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України від 23 липня 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 20.06.2023р.)
2. Кодекс законів про працю України: Кодекс України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
3. Кодекс цивільного захисту України: Кодекс України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 року № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
5. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
6. Про дорожній рух: Закон України від 30.06.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
7. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24 лютого 1994 року № 4004-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
8. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23 вересня 1999 р. № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
9. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. № 15/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
10. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06 квітня 2000 року № 1645-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
11. Про зону надзвичайної екологічної ситуації: Закон України від 13 липня 2000 року № 1908-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-14#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
12. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18 січня 2001 року № 2245-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
13. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)

14. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16 жовтня 1992 року № 2707-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
15. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
16. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. № 2694-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
17. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
18. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16 березня 2000 року № 1550-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
19. Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 27 лютого 1991 року № 791а-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/791%D0%B0-12#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
20. Критерії утворення державних пожежно-рятувальних підрозділів (частин) Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту в адміністративно-територіальних одиницях та переліку суб'єктів господарювання, де утворюються такі підрозділи (частини): затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 27 листопада 2013 року № 874. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/874-2013-%D0%BF#Text> (дата звернення 18.06.2023р.)
21. Перелік об'єктів, що належать суб'єктам господарювання, проектування яких здійснюється з урахуванням вимог інженерно-технічних заходів цивільного захисту: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 09 січня 2014 року № 6.
22. Перелік суб'єктів господарювання, в яких створюється відомча пожежна охорона: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 05 червня 2013 року № 397.
23. План реагування на надзвичайні ситуації державного рівня: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 14 березня 2018 року № 223.
24. Положення про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 26 січня 2015 року № 18.
25. Положення про добровільні формування цивільного захисту: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 року № 616.
26. Положення про єдину державну систему цивільного захисту: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 09 січня 2014 року № 11.
27. Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 27.09.2017 року № 733.
28. Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 08 липня 2015 року № 469.
29. Порядок ведення обліку надзвичайних ситуацій: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 09 жовтня 2013 року № 738.
30. Порядок забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2002 року № 1200.
31. Порядок здійснення компенсації вартості послуг і розміру фактичних (понесених) витрат суб'єкту господарювання та громадянину, транспортні засоби яких залучені для вивезення населення із зони надзвичайної ситуації, районів можливих бойових дій, та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2013 року № 581.

32. Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року № 444.
33. Порядок класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 року № 368.
34. Порядок надання та визначення розміру грошової допомоги постраждалим від надзвичайних ситуацій, які залишилися на попередньому місці проживання: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2013 року № 947
35. Порядок підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року № 443
36. Порядок подання і реєстрації декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 05 червня 2013 року № 440.
37. Порядок проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 року № 841.
38. Порядок проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 року № 819.
39. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 року №1232.
40. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 березня 2001 року №270.
41. Порядок створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 року № 775.
42. Порядок утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 09 жовтня 2013 року № 787
43. Порядок фінансування робіт із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 04 лютого 1999 року № 140.
44. Порядок функціонування добровільної пожежної охорони: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 07 липня 2013 року № 564
45. Типові положення про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 2015 року № 101
46. Загальні вимоги стосовно забезпечення роботодавцями охорони праці працівників: Наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України від 25.01.2012 № 67.
47. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять: ДСТУ 2293-99. К.: Держспоживстандарт України 1999. 22 с.
48. Правила пожежної безпеки в Україні: затверджено Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30 грудня 2014 року № 1417.
49. Типове положення про навчання, інструктаж і перевірку знань працівників з питань охорони праці: затверджено Наказом Держнаглядохоронпраці від 04 квітня 1994 року №30.
50. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці: НПАОП 0.00-4.12.05: Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 № 15.
51. Типове положення про службу охорони праці: НПАОП 0.00-4.35-04.: Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 15.11.2004 № 255.

Інформаційні ресурси

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/> - Законодавство України

<https://www.dsns.gov.ua/> - Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій

<https://mepr.gov.ua/> - Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України

<https://www.mil.gov.ua/> - Офіційний сайт Міністерства оборони України

<http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/index> - Фонд соціального страхування України

<https://dnaop.com/> - державні нормативні акти з охорони праці

14. Політика навчальної дисципліни

Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність здобувачів є важливою умовою для опанування результатів навчання за навчальною дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролю.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;

- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

МДУ виступає за дотримання принципів академічної доброчесності, тому обов'язково використовується сервіс з перевірки робіт здобувачів вищої освіти на плагіат – Unicheck, а також доступний безкоштовний сервіс, що здійснює перевірку на плагіат письмових робіт

– EduBirdie <https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat>

Порушенням академічної доброчесності, згідно із Законом України «Про освіту» (ст. 42 п. 4) вважається:

- **академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та / або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

- **самоплагіат** – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- **фабрикація** – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

- **фальсифікація** – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

- **списування** – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

- **обман** – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

- **хабарництво** – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

- **необ'єктивне оцінювання** – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Наведений перелік не є остаточно вичерпним і не охоплює всіх діянь, що можуть містити ознаки порушення академічної доброчесності.

За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до наступної академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (поточний, підсумковий контроль, залік, іспит тощо);

- проведення додаткової перевірки всіх робіт авторства порушника;

- позбавлення наданих МДУ пільг з оплати навчання;

- оголошення догани із занесенням до особової справи порушника;

- відрахування з МДУ;

- інші, відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних локальних актів

МДУ.

Більш детально тут:

Анкетування з академічної доброчесності:

<https://docs.google.com/forms/d/1VHzYkdFEGivtVl-dsENos1SCDRHfUpGia1YklgQK8j0/edit>

2. Здобувач має право на оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів згідно Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ.

3. Участь в анкетуванні. Наприкінці навчального семестру здобувачам буде запропоновано заповнити анонімну анкету щодо якості викладання вивчених навчальних дисциплін.

Заповнення анкети є важливою для вдосконалення освітнього процесу та системи внутрішнього забезпечення якості освіти МДУ та дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати вашу думку стосовно покращення змісту навчальних дисциплін.

4. Неформальна освіта. Це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. Здобувач вищої освіти, який виявив бажання щодо визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, звертається із відповідною заявою про визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, в цілому для навчальної дисципліни /змістового модулю /практичних завдань з навчальної дисципліни/ завдань з практики тощо

для здобувачів вищої освіти, до деканату факультету, на якому викладається навчальна дисципліна. Процедура зарахування здійснюється згідно Порядку результатів навчання, отриманих у неформальній та / або інформальній освіті МДУ.

Ресурси:

<https://prometheus.org.ua/> - Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу

<https://www.ed-era.com/> - EdEra – студія онлайн-освіти